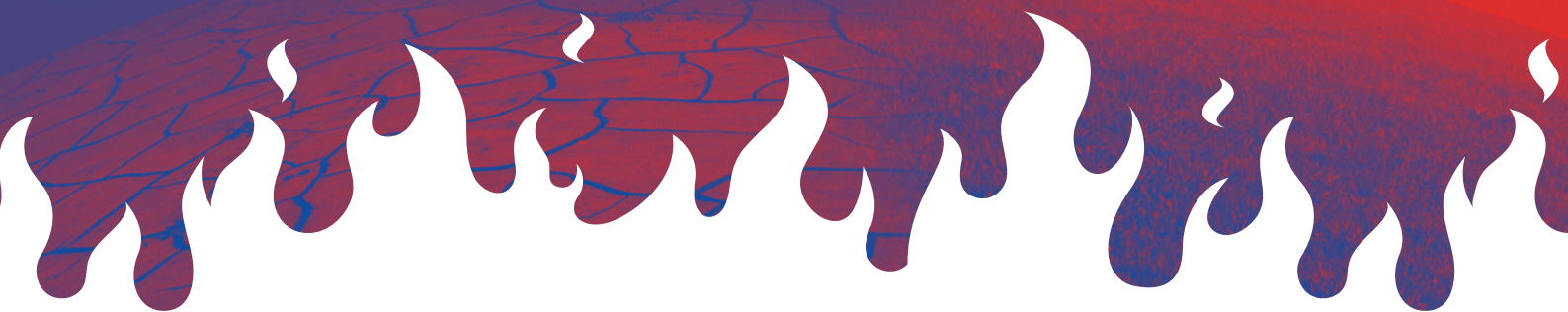

SLACC

STOP LIES ABOUT CLIMATE CHANGE

Ξεσκεπάζοντας τις ψεύτικες ειδήσεις για να κατανοήσουμε την κλιματική αλλαγή

Ένας οδηγός για το πώς να χρησιμοποιήσετε
την παιχνιδοποίηση για την ενδυνάμωση
των νέων

ε τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ξεσκεπάζοντας τις ψεύτικες ειδήσεις για να κατανοήσουμε την κλιματική αλλαγή

Ένας οδηγός για το πώς να χρησιμοποιήσετε την παιχνιδιοποίηση για την ενδυνάμωση των νέων

CESIE, PINA

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

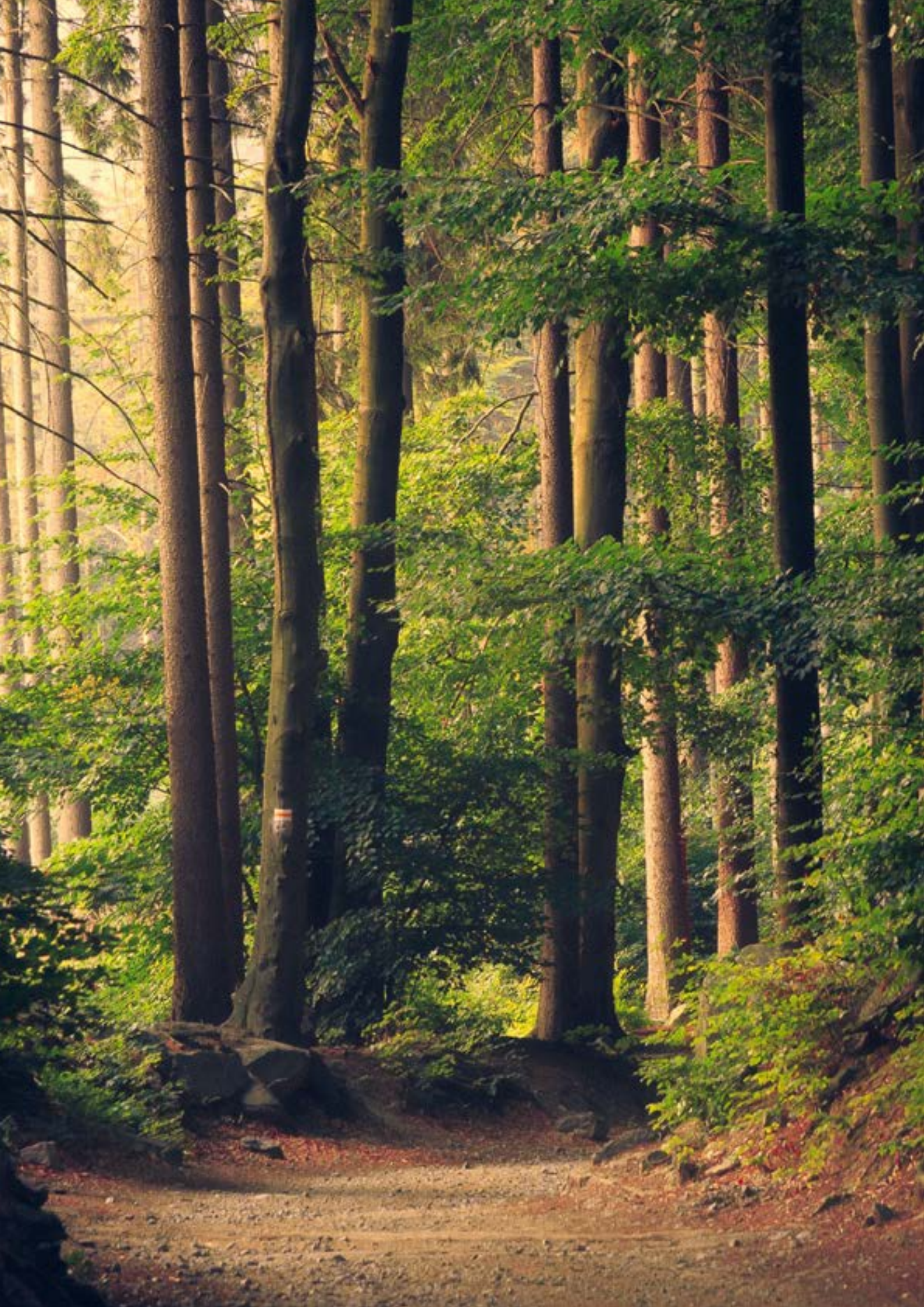
αλλαγή	Σταματήστε τα ψέματα για την κλιματική αλλαγή
Αριθμός έργου	2021-1-FR02-KA220-YOU-000028761
Υποπρόγραμμα ή ΚΑ	Βασική δράση 2: Συνεργασία για καινοτομία και ανταλλαγή ορθών πρακτικών
Συντονιστής έργου:	Eurocircle (Γαλλία)
Εταίροι και συγγραφείς του έργου:	BUPNET (Γερμανία), CARDET (Κύπρος), CATRO (Βουλγαρία), CESIE (Ιταλία), die Berater (Αυστρία), PINA (Σλοβενία)
Συντάκτης εταίρος	CESIE (Ιταλία), PINA (Σλοβενία)
Ημερομηνία προετοιμασίας	Ιούλιος 2023

Πίνακας περιεχομένων

<i>Εισαγωγή</i>	5
<i>Σκοπός του οδηγού εφαρμογής</i>	8
<i>Τρέχοντα ψέματα για την κλιματική αλλαγή</i>	9
<i>Προσέγγιση SLACC</i>	11
<i>Επισκόπηση των ενοτήτων κατάρτισης</i>	14
<i>Η φάση πιλοτικής εφαρμογής σε κάθε χώρα</i>	18
<i>Συμπέρασμα</i>	29
<i>Ένας γρήγορος οδηγός για ένα επιτυχημένο εργαστήριο</i>	30
<i>Πόροι</i>	31

Εισαγωγή

Είναι ξεκάθαρο για όλους ότι η κλιματική αλλαγή θα έχει ολοένα και περισσότερο αρνητικό αντίκτυπο στη ζωή μας. Ταυτόχρονα, ο όγκος της παραπληροφόρησης σχετικά με το θέμα αυξάνεται και γίνεται όλο και πιο διαδεδομένος.

Οι ψευδείς ειδήσεις που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή έχουν καταστροφικές επιπτώσεις στην κοινή γνώμη και επαναλαμβάνουν παραπληροφόρηση που επηρεάζει σημαντικά τις καθημερινές συνήθειες των ανθρώπων.

Παρόλο που υπάρχουν έρευνες που αποδεικνύουν την πραγματικότητα των γεγονότων, είναι πάντα πολύ δύσκολο να καταρρίψεις τις ψευδείς ειδήσεις. Συνεπώς, το έργο SLACC απευθύνεται στους νέους, για να τους παρέχει χρήσιμα εργαλεία, ώστε να γίνουν πρεσβευτές του κλίματος τόσο όταν απευθύνονται στους συνομηλίκους τους όσο και στις μεγαλύτερες γενιές.

Τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην κατανόηση της κλιματικής αλλαγής, των αιτιών και των συνεπειών της. Η αύξηση της θερμοκρασίας του κλιματικού συστήματος είναι αδιαμφισβήτητη και η κλιματική αλλαγή θα έχει όλο και περισσότερο αρνητικό αντίκτυπο στη ζωή μας. Ωστόσο, ο όγκος της παραπληροφόρησης που αποσκοπεί στη σύγχυση του κοινού και στη δημιουργία αμφιβολιών σχετικά με την ύπαρξη της κλιματικής αλλαγής αυξάνεται και γίνεται όλο και πιο διαδεδομένος. Πολιτικοί, επιστήμονες και επαγγελματίες έχουν επιστήσει την προσοχή στο πρόβλημα της παραπληροφόρησης στη συζήτηση για την κλιματική αλλαγή. Οι ψευδείς ειδήσεις μπορούν να έχουν καταστροφικές συνέπειες σε θέματα όπου η κατανόηση των παρατηρήσιμων και επιστημονικών γεγονότων είναι απαραίτητη. Ως αποτέλεσμα, η γνώμη διχάζεται σε θεμελιώδη ζητήματα, όπως η ανθρωπογενής υπερθέρμανση του πλανήτη. Παρ' όλα αυτά, η πλειονότητα των νεότερων ανθρώπων θεωρεί την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής θεμελιώδες καθήκον και πολλοί νέοι συμμετέχουν ενεργά. Από την άλλη πλευρά, μελέτες έχουν δείξει ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία ενήλικες είναι πιο επιρρεπείς στη διάδοση ψευδών ειδήσεων και γενικότερα στην ψηφιακή παραπληροφόρηση. Τείνουν να είναι λιγότερο ενημερωμένοι και πιο επιφυλακτικοί για την κλιματική αλλαγή.

Για την αντιμετώπιση της διαδικτυακής παραπληροφόρησης, χρειάζεται να κατανοήσουμε τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται στην παραπληροφόρηση για το κλίμα, καθώς και προσεγγίσεις για την εξουδετέρωση του παραπληροφοριακού περιεχομένου. Η κριτική σκέψη και η παιδεία στα μέσα ενημέρωσης είναι το κλειδί. Έτσι, το έργο ανταποκρίνεται στις πολύ επείγουσες ανάγκες της παγκόσμιας κοινότητας να βρει στρατηγικές για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Για να γίνει αυτό, όλα τα τμήματα της κοινωνίας πρέπει να ενημερωθούν σωστά και να ενδυναμωθούν, ώστε να μπορούν να εμπλέξουν όσους εξακολουθούν να αμφιβάλλουν για την κλιματική αλλαγή. Το πρόγραμμα Stop Lies About Climate Change (SLACC) υιοθετεί αυτές τις διαπιστώσεις και μια καινοτόμο προσέγγιση.

Το έργο αντιμετώπισε τις ψευδείς ειδήσεις για το κλίμα στο πλαίσιο της εργασίας για τη νεολαία, για να ενισχύσει τους νέους ως δυνητικούς «πρεσβευτές του κλίματος», που θα υποστηρίξουν τη γενιά των γονέων και των παππούδων τους στην απομυθοποίηση των λαϊκιστικών διαστρεβλώσεων για το κλίμα μας. Αυτό επιτεύχθηκε με την ανάπτυξη ενός υπερσύγχρονου διαδικτυακού παιχνιδιού μάθησης και συνοδευτικών πόρων για την υποστήριξη των εργαζομένων στη νεολαία, των εκπαιδευτών και των εκπαιδευτικών που εργάζονται με νέους. Μέσω του προγράμματος SLACC, αύξησαν την ικανότητα, την επάρκεια και τους πόρους που έχουν στη διάθεσή τους για την προώθηση δεξιοτήτων κριτικής σκέψης, απαραίτητων για την αποκάλυψη των ψεμάτων σχετικά με την κλιματική αλλαγή, την παραποίηση των γεγονότων και των επιστημονικών ευρημάτων. Απώτερος στόχος τους είναι να προετοιμάσουν τους νέους να γίνουν πρεσβευτές του κλίματος, για να υπερασπιστούν τον πλανήτη μας ενάντια στις καταστροφικές πρακτικές, τόσο όταν απευθύνονται στους συνομηλίκους τους όσο και στις μεγαλύτερες γενιές.

Για να το επιτύχει αυτό, το έργο υιοθέτησε μια διττή στρατηγική προσέγγισης και αντίκτυπου:

- » Να παρέχει στους εργαζόμενους σε θέματα νεολαίας ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα με στόχο να τους δώσει τη δυνατότητα να χρησιμοποιούν δια ζώσης καινοτόμους παιχνιδοποιημένους ψηφιακούς πόρους και μεθόδους, για να υποστηρίξουν τους νέους να απορρίπτουν τα ψέματα και την παραπληροφόρηση σχετικά με την κλιματική αλλαγή και να ενισχύσουν την αυτοπεποίθησή τους ως πρεσβευτές της προστασίας του κλίματος. Η χρήση της παιχνιδοποίησης ως στρατηγική παρακίνησης για την ενδυνάμωση των νέων ως πρεσβευτών του κλίματος και τον εξοπλισμό τους, ώστε να είναι σε θέση να εντοπίζουν τα ψέματα για την Κλιματική Αλλαγή ήταν μια νέα εκπαιδευτική μέθοδος σε αυτό το πλαίσιο.

- » Να παρέχει στους νέους μια ευκαιρία μάθησης που χρησιμοποιεί την παρακινήτική δύναμη της παιχνιδοποίησης, για να ενισχύσει την κριτική τους σκέψη και να τους εφοδιάσει με τις γνώσεις και τις δεξιότητες, για να αντιμετωπίσουν τους κλιματικούς μύθους με επιστημονικά στοιχεία. Αυτό τους δίνει τη δυνατότητα να διαδώσουν αληθινές πληροφορίες και στάσεις σχετικά με το κλίμα μας στους συνομηλίκους τους, καθώς και στη γενιά των γονέων και των παππούδων τους, ώστε να τους παρακινήσουν να ζήσουν μια πιο συνειδητοποιημένη για το κλίμα ζωή.

Κατά τη διάρκεια του έργου, αναπτύχθηκαν τέσσερις νέοι πόροι που θα βοηθήσουν το έργο να επιτύχει τους προγραμματισμένους στόχους:

- » Ο πρώτος είναι η συλλογή SLACC για τις ψευδείς ειδήσεις για το κλίμα, που αποτελεί μια συστηματική συλλογή μύθων, λαϊκιστικών παρανοήσεων και διαστρεβλωμένων επιστημονικών γεγονότων για την κλιματική αλλαγή που διαδίδονται στο διαδίκτυο και ειδικότερα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η συλλογή αυτή συνοδεύεται από τα αντίστοιχα επιστημονικά στοιχεία που βοηθούν στην αποκάλυψη των ψευδών ειδήσεων, καθώς και από στρατηγικές και βέλτιστες πρακτικές για την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης για το κλίμα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους νέους.
- » Το δεύτερο αποτέλεσμα είναι το SLACC Game και το διαδικτυακό περιβάλλον παιχνιδοποίησης. Πρόκειται για μια σειρά μαθησιακού περιεχομένου πολυμέσων γύρω από τις σκόπιμα διαστρεβλωμένες αναπαραστάσεις της Κλιματικής Αλλαγής και τα πραγματικά επιστημονικά δεδομένα που είναι διαθέσιμα.
- » Το τρίτο είναι η εφαρμογή SLACC Mobile App. Πρόκειται για μια εφαρμογή με διαδραστικό παιχνιδοποιημένο μαθησιακό περιεχόμενο σχετικά με τους κλιματικούς μύθους. Η εφαρμογή επιτρέπει την επικύρωση της μη τυπικής μάθησης, δίνοντας στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να λάβουν ένα ψηφιακό σήμα επάρκειας.
- » Το τελευταίο αποτέλεσμα είναι το πρόγραμμα κατάρτισης SLACC για τους εργαζόμενους σε θέματα νεολαίας. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα διαδραστικό, σπονδυλωτό μάθημα που τους δίνει τη δυνατότητα να κατανοήσουν τα επιστημονικά δεδομένα σχετικά με την κλιματική αλλαγή, να αναγνωρίζουν τις ψευδείς ειδήσεις και τον τρόπο με τον οποίο δημιουργούνται και διαδίδονται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και να χρησιμοποιούν την παιχνιδοποιημένη πλατφόρμα SLACC και τα παιχνίδια γενικότερα ως παιδαγωγική προσέγγιση.

Ο σκοπός του οδηγού εφαρμογής

Ο οδηγός εφαρμογής είναι ένα δωρεάν και χρήσιμο εργαλείο που παρέχει κατευθυντήριες γραμμές, ιδέες και συστάσεις στους εργαζόμενους σε θέματα νεολαίας, στους εκπαιδευτές και σε όποιον θέλει να χρησιμοποιήσει την προσέγγιση SLACC στην εργασία με τους νέους.

Στόχος του SLACC είναι να ενισχύσει τις δεξιότητες κριτικής σκέψης των νέων και να τους παρέχει τις απαραίτητες επικοινωνιακές δεξιότητες, για να καταρρίψουν τις ψευδείς ειδήσεις σχετικά με την κλιματική αλλαγή. Το SLACC θέλει να προετοιμάσει τους νέους να γίνουν πρεσβευτές του κλίματος και να υπερασπιστούν τον πλανήτη μας από καταστροφικές πρακτικές.

Οι εργαζόμενοι σε θέματα νεολαίας από κάθε εταίρο της κοινοπραξίας, αφού παρακολούθησαν ένα τριήμερο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σχετικά με τη μεθοδολογία SLACC, δοκίμασαν, μέσω μιας φάσης πιλοτικής εφαρμογής, τη μεθοδολογία SLACC στη χώρα τους.

Η ίδια μεθοδολογία εφαρμόστηκε και προσαρμόστηκε, λαμβάνοντας υπόψη πολλούς παράγοντες, όπως το διαφορετικό υπόβαθρο των συμμετεχόντων, την επιλεγμένη τοποθεσία για τις συνεδρίες, το πλαίσιο, την ηλικία των ομάδων και τον διαθέσιμο χρόνο.

Μετά την πιλοτική φάση, κάθε εκπαιδευτής παρείχε χρήσιμες πληροφορίες και λεπτομέρειες για την καλύτερη δυνατή εφαρμογή των ενοτήτων και των εργαλείων ανάλογα με την ποικιλομορφία του περιβάλλοντος εφαρμογής.

Το παρόν έγγραφο περιλαμβάνει επίσης την εισαγωγή στο έργο SLACC, καθώς και μια επισκόπηση των σημερινών ψεμάτων σχετικά με την κλιματική αλλαγή, η οποία είναι το αποτέλεσμα μιας έρευνας που διεξήχθη από όλους τους εταίρους κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους των δραστηριοτήτων του έργου. Περιέχει επίσης μια σύντομη περιγραφή της προσέγγισης SLACC – παιχνιδιοποίηση, μάθηση μεταξύ ομοτίμων και μη τυπική μάθηση - και των μαθησιακών ενοτήτων που ετοιμάστηκαν. Τέλος, περιγράφει την εφαρμογή σε κάθε χώρα μαζί με συστάσεις και συμβουλές για την αναπαραγωγή της μεθοδολογίας SLACC.

Ο οδηγός απευθύνεται σε εργαζόμενους σε θέματα νεολαίας, κοινωνικούς λειτουργούς, εκπαιδευτικούς και επαγγελματίες που εργάζονται με νέους.

Τρέχοντα ψέματα για την κλιματική αλλαγή

Οι μύθοι για το κλίμα αναφέρονται σε δημοφιλείς παρανοήσεις ή διαστρεβλωμένα γεγονότα σχετικά με την κλιματική αλλαγή, τα οποία κυκλοφορούν κυρίως στον διαδικτυακό χώρο. Οι κλιματικοί μύθοι μπορεί να είναι είτε σκόπιμα κατασκευασμένες ψευδείς ειδήσεις που έχουν σχεδιαστεί με σκοπό να παραπλανήσουν, είτε απλώς ψευδείς πληροφορίες που διαδίδονται στο διαδίκτυο χωρίς σαφή αποδέκτη. Οι κλιματικοί μύθοι μπορεί να είναι ιδιαίτερα επικίνδυνοι για άτομα που δεν διαθέτουν ικανότητες κριτικής σκέψης και δεν γνωρίζουν τους υπάρχοντες ιστότοπους ελέγχου γεγονότων που μπορούν να χρησιμοποιήσουν, προκειμένου να καταρρίψουν τις λανθασμένες πεποιθήσεις με πραγματικά γεγονότα.

Η συλλογή SLACC για τους κλιματικούς μύθους αποτελείται από 33 από τους πιο συνηθισμένους κλιματικούς μύθους μαζί με τις πραγματικές εξηγήσεις που τους καταρρίπτουν, συνοδευόμενες από επιστημονικά στοιχεία και χρήσιμους συνδέσμους όπου μπορεί να βρεθούν οι σωστές πληροφορίες. Οι μύθοι κατηγοριοποιούνται σε έξι ομάδες ανάλογα με το κύριο θέμα/μήνυμα της παρανόησης :

- » η κλιματική αλλαγή δεν υπάρχει
- » η κλιματική αλλαγή δεν προκαλείται από τον άνθρωπο
- » οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής δεν είναι σημαντικές
- » οι φιλικές προς το κλίμα πολιτικές είναι κακές για τους ανθρώπους
- » δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα για να σταματήσουμε την κλιματική αλλαγή
- » διάφορα

1. κλιματική αλλαγή δεν υπάρχει

Αυτή η ομάδα περιλαμβάνει όλους τους μύθους σχετικά με την άρνηση της κλιματικής αλλαγής. Όλες οι δηλώσεις χρησιμοποιούν δικαιολογίες για να υποστηρίξουν τη θέση τους, όπως «Η υπερθέρμανση του πλανήτη δεν υπάρχει, επειδή οι χειμερινές θερμοκρασίες στο μεγαλύτερο μέρος του πλανήτη είναι αρνητικές» ή «Τα ακραία καιρικά φαινόμενα δεν προκαλούνται από την υπερθέρμανση του πλανήτη, αλλά από τη γεωγραφική θέση των περιοχών -είναι απόλυτα φυσικά».

2. κλιματική αλλαγή δεν προκαλείται από τον άνθρωπο

Ορισμένα ψέματα δεν αρνούνται την κλιματική αλλαγή, αλλά δεν την αποδίδουν στις ανθρώπινες δραστηριότητες. Ακολουθεί ένα παράδειγμα: «Η κλιματική αλλαγή είναι μέρος ενός φυσικού κύκλου» ή «Η υπερθέρμανση του πλανήτη είναι συνέπεια της αυξημένης ηλιακής δραστηριότητας».

3. Οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής δεν είναι σημαντικές

Αντί να αρνείται την ύπαρξη της κλιματικής αλλαγής, η ομάδα αυτή ελαχιστοποιεί τις επιπτώσεις της: «Με 2 βαθμούς περισσότερο δεν θα συμβεί τίποτα σημαντικό, απλώς θα είναι λίγο πιο ζεστά» ή «Η οξίνιση των ωκεανών δεν αποτελεί πρόβλημα. Οι αυξανόμενες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα δεν έχουν αντίκτυπο στους ωκεανούς».

4. Οι φιλικές προς το κλίμα πολιτικές είναι κακές για τους ανθρώπους

Είναι δυνατόν να συναντήσει κανείς ψέματα σχετικά με τη ζημιά των πράσινων πολιτικών. Τους αποδίδεται η συνέπεια της αύξησης των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας, για παράδειγμα.

5. Δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα για να

σταματήσουμε την κλιματική αλλαγή Αυτό το σύμπλεγμα παραπληροφόρησης είναι το πιο ηττοπαθές. Ορισμένοι μύθοι δηλώνουν ότι δεν μπορεί να γίνει τίποτα για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, άλλοι λένε ότι υπάρχουν χώρες, όπως η Κίνα, που εκπέμπουν την πλειονότητα της ρύπανσης και η κυβέρνηση δεν πρόκειται να αλλάξει τις πολιτικές.

6. Διάφορα

Η τελευταία ομάδα περιλαμβάνει τη θέση σχετικά με τη σχέση μεταξύ σεισμικών δραστηριοτήτων και της κλιματικής αλλαγής.

Προσέγγιση SLACC

Το Stop Lies About Climate Change (SLACC) υιοθετεί μια καινοτόμο προσέγγιση. Όπως αναφέρθηκε στις προηγούμενες παραγράφους, το έργο αντιμετωπίζει τις ψευδείς ειδήσεις για το κλίμα στο πλαίσιο της εργασίας για τη νεολαία, ενδυναμώνοντας τους νέους ως εν δυνάμει “πρεσβευτές του κλίματος”.

Το SLACC ανταποκρίνεται στις ανάγκες των ευρωπαϊκών εργαζομένων στον τομέα της νεολαίας και ευθυγραμμίζεται με τις ανάγκες των εταίρων, οι οποίοι είναι όλοι πάροχοι κατάρτισης για εργαζόμενους στον τομέα της νεολαίας ή νέους.

Η καινοτόμος προσέγγιση εντοπίζεται στα ακόλουθα στοιχεία.

1. Μη τυπική μάθηση

Η προσέγγιση SLACC επικεντρώνεται στη μη τυπική μάθηση ως μεθοδολογία για την ενεργό συμμετοχή των νέων.

Το γλωσσάριο του Ευρωπαϊκού Κέντρου Γνώσης για την Πολιτική Νεολαίας περιγράφει τη μη τυπική μάθηση ως εξής:

«Η μη τυπική μάθηση είναι η σκόπιμη, αλλά εθελοντική μάθηση που λαμβάνει χώρα σε ένα ευρύ φάσμα περιβαλλόντων και καταστάσεων, για τα οποία η διδασκαλία/κατάρτιση και η μάθηση δεν είναι απαραίτητα η μοναδική ή κύρια δραστηριότητά τους. Αυτά τα περιβάλλοντα και οι καταστάσεις μπορεί να είναι διαλείποντα ή παροδικά και οι δραστηριότητες ή τα μαθήματα που λαμβάνουν χώρα μπορεί να στελεχώνονται από επαγγελματίες συντονιστές μάθησης (όπως οι εκπαιδευτές νέων) ή από εθελοντές (όπως οι αρχηγοί νέων). Οι δραστηριότητες και τα μαθήματα προγραμματίζονται, αλλά σπάνια δομούνται από συμβατικούς ρυθμούς ή θέματα του προγράμματος σπουδών. Απευθύνονται συνήθως σε συγκεκριμένες ομάδες-στόχους, αλλά σπάνια τεκμηριώνουν ή αξιολογούν τα μαθησιακά αποτελέσματα ή τα επιτεύγματα με συμβατικά ορατούς τρόπους».

Η μη τυπική μάθηση μπορεί να προσαρμοστεί σε διαφορετικά πλαίσια και καταστάσεις. Μπορεί να απευθυνθεί σε μια ετερογενή ομάδα και επιτρέπει στους νέους να αποκτήσουν τις απαραίτητες κοινωνικές δεξιότητες, για να έχουν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, να ανακαλύψουν και να ενδυναμωθούν.

2. Μάθηση μεταξύ ομοτίμων

Η αρχή της μάθησης από ομότιμους (P2P) είναι ότι η γνώση μεταδίδεται μεταξύ «ομοτίμων», ανθρώπων που έχουν κοινή ηλικία, κατάσταση και κοινά προβλήματα. Αυτό επιτρέπει στον «δάσκαλο» να κατανοήσει τους μαθητές με τον καλύτερο τρόπο, θεωρούμενος άξιος σεβασμού.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της προσέγγισης αυτής είναι η μάθηση μέσω της πράξης. Η καλύτερη τεχνική για την απόκτηση μιας εμπειριστατωμένης κατανόησης πολύπλοκων θεμάτων και εννοιών είναι αυτή του “πράττειν”, μέσω της λειτουργίας και των ενεργειών.

Διευκολύνεται επίσης ο αναστοχασμός που ακολουθεί τη δράση, επιτρέποντας στους άλλους μαθητές να συνειδητοποιήσουν τις δικές τους ενέργειες.

Τα πλεονεκτήματα της ομότιμης μάθησης

Αυτό το σύστημα μεταφοράς γνώσεων έχει πολλά πλεονεκτήματα και για τους δύο ομότιμους. Βελτιώνει την αυτοεκτίμηση των ομοτίμων, τους προκαλεί, βελτιώνει τις διαπροσωπικές και επικοινωνιακές τους δεξιότητες. Οι ομότιμοι μαθαίνουν ευκολότερα έννοιες, σε ένα περιβάλλον εργασίας στο οποίο αισθάνονται άνετα, χωρίς βαθμούς ή κρίσεις, και αναπτύσσουν δεξιότητες και πόρους. Η εκπαίδευση από ομοτίμους, εξάλλου, ακριβώς επειδή προάγει τον αμοιβαίο σεβασμό, την εμπιστοσύνη και τη συνεργασία, πρέπει να θεωρείται σύστημα πρόληψης αρνητικών φαινομένων, όπως ο εκφοβισμός. Τέλος, η αρχή της ομοιότητας επιτρέπει ιδιαίτερα στους εφήβους να ασχοληθούν με θέματα που είναι δύσκολο να συζητηθούν με τους ενήλικες, όπως η φιλία, η αγάπη, η σεξουαλικότητα, η διαφορετικότητα.

Η μεθοδολογία αυτή υιοθετείται από το SLACC, για να επιτρέψει καλύτερα την εκπαιδευτική διαδικασία και ενδυνάμωση μεταξύ των νέων και τον διάλογο με τις μεγαλύτερες γενιές, οι οποίες εξακολουθούν να αγωνίζονται να δουν τις πληροφορίες με κριτική ματιά.

3. Παιχνιδοποίηση

Οι άνθρωποι γενικά χρειάζονται κίνητρα, για να παραμείνουν ενεργά στις δραστηριότητες που κάνουν. Αυτό το κίνητρο μπορεί να μοιάζει πολύ διαφορετικό και, ανάλογα με τον τομέα εργασίας, απαιτεί διαφορετικές μεθόδους. Όταν μιλάμε για παρακίνηση, η παιχνιδοποίηση είναι ένα μείζον θέμα που αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία. Αν και πολλοί σκέφτονται αμέσως τα γενικά εκπαιδευτικά παιχνίδια καθαυτά, η ιδέα πίσω από την παιχνιδοποίηση είναι ελαφρώς διαφορετική. Στην πραγματικότητα, μπορεί να εφαρμοστεί και να ενσωματωθεί σε διάφορους τομείς της ζωής.

Τι είναι η παιχνιδοποίηση και ποια είναι τα οφέλη της;

Στο πλαίσιο του έργου SLACC αναπτύχθηκε μια διαδικτυακή πλατφόρμα μάθησης. Βασίζεται στο Moodle, μια από τις σημαντικότερες πλατφόρμες μάθησης που χρησιμοποιούνται παγκοσμίως για διάφορους εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Η πλατφόρμα περιλαμβάνει τη μεθοδολογία της μάθησης με βάση τα κουίζ. Στην πραγματικότητα, η ψηφιοποίηση και η ταχέως αναπτυσσόμενη τεχνολογία γίνονται σημαντικό θέμα και στην εκπαίδευση. Ο παραδοσιακός τρόπος εξέτασης ή ελέγχου των γνώσεων δεν είναι πλέον ελκυστικός. Οι καινοτόμες δραστηριότητες προλαβαίνουν τις ξεπερασμένες μεθόδους.

Τα κουίζ είναι πολύ χρήσιμα για την εμπέδωση των όσων έχουν διδαχθεί και για την αυτοδοκιμασία. Είναι ένας πολύ ιδιαίτερος τρόπος, για να διατηρούν οι εκπαιδευόμενοι το κίνητρο, αλλά και για να ελέγχονται οι γνώσεις τους και να προετοιμάζονται τα επόμενα βήματα. Δίνει στον εκπαιδευτικό και στον εκπαιδευόμενο μια επισκόπηση του επιπέδου των σημερινών γνώσεων. Είναι πάντα δυνατή η επίλυση και επανάληψη των κουίζ μεταξύ των φάσεων μάθησης.

Το Moodle διαθέτει πολλές επιλογές για να σχεδιάσετε ένα κουίζ και διάφορους τρόπους για να συμπεριλάβετε ερωτήσεις, όπως drag-and-drop, πολλαπλές επιλογές κ.λπ.

Επισκόπηση των ενοτήτων κατάρτισης

Οι ενότητες που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του SLACC είναι τέσσερις και περιλαμβάνουν πρακτικές ασκήσεις και δραστηριότητες για χρήση με τους νέους. Ο εκπαιδευτής ή ο λειτουργός νεολαίας έχει όλα όσα χρειάζεται, για να εφαρμόσει τη μέθοδο SLACC με την ομάδα των νέων. Οι ενότητες περιλαμβάνονται στην πλατφόρμα Moodle με τη μορφή θεωρητικών μαθημάτων και πρακτικών ασκήσεων. Η εκπαιδευτική εφαρμογή περιλαμβάνει διάφορα θέματα που καλύπτονται σε κάθε επιμέρους ενότητα, με τη μορφή παιχνιδιών δημιουργικής δραστηριότητας μέσω της χρήσης της παιχνιδοποίησης.

Παρακάτω μπορείτε να δείτε αναλυτικά τις ενότητες.

Ενότητα 1: Μύθοι και ψέματα σχετικά με την κλιματική αλλαγή και πώς να τους καταρρίψετε

Σκοπός της ενότητας 1 είναι η κατανόηση της κλιματικής αλλαγής και της σημασίας της για όλους τους τομείς της ζωής. Σε αυτή την ενότητα διερευνώνται οι κύριοι μύθοι που κυκλοφορούν γύρω από το θέμα της κλιματικής αλλαγής. Επιπλέον, παρέχονται γνώσεις στους νέους ώστε να αυξήσουν την ευαισθητοποίησή τους σχετικά με τον αντίκτυπό τους στον πλανήτη (υπολογιστής αποτυπωμάτων*).

Οι στόχοι της ενότητας είναι:

- » Εισαγωγή στην έννοια της συστημικής σκέψης και πώς η προσωπική μας συμπεριφορά έχει αντίκτυπο στο σύστημα.
- » Η ευαισθητοποίηση σχετικά με τα ψέματα και τους μύθους που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή
- » Η κατανόηση της δυναμικής των ψευδών ειδήσεων και των παραγόντων που οδηγούν στη διάδοση των ψευδών ειδήσεων

Η ενότητα 1 περιλαμβάνει 4 υποενότητες:

- » Υποενότητα 1 - Τι είναι η κλιματική αλλαγή και πώς επηρεάζεται από τη συμπεριφορά μας
- » Υποενότητα 2 - Μύθοι και γεγονότα για το κλίμα
- » Υποενότητα 3 - Η λογική πίσω από τις ψευδείς ειδήσεις και πώς να τις διαψεύσετε
- » Υποενότητα 4 - Δυναμική της παραπληροφόρησης και γιατί κάποιои εξακολουθούν να αρνούνται την κλιματική αλλαγή

Ενότητα 2: Πώς να εμπλέξετε και να ενδυναμώσετε τους νέους (πρεσβευτές)

Η δεύτερη ενότητα εισάγει τους εργαζόμενους σε θέματα νεολαίας στις κύριες ικανότητες και δεξιότητες ενός πρεσβευτή, καθιστώντας τους ικανούς να ενδυναμώνουν τους νέους, να εντοπίζουν τα ψέματα σχετικά με την κλιματική αλλαγή και να τα διαψεύδουν. Θα μάθουν επίσης πώς να επικοινωνούν τα πραγματικά γεγονότα με τους συνομηλίκους και τις μεγαλύτερες γενιές και πώς να ενώνουν τους ανθρώπους.

Στόχος της ενότητας είναι να παρέχει εργαλεία στους νέους ώστε να αποκτήσουν δεξιότητες:

- » Να είναι σε θέση να επικοινωνούν με συνομηλίκους και μεγαλύτερες γενιές
- » Να ενώνουν τους ανθρώπους μέσω της δικτύωσης, να ξέρουν πώς να πείθουν, εστιάζοντας στα κύρια επιχειρήματα, αποφεύγοντας τους επικριτές.
- » Να λαμβάνουν και να δίνουν σαφείς και τεκμηριωμένες πληροφορίες για την κλιματική αλλαγή

Η ενότητα 2 περιλαμβάνει 6 υποενότητες:

- » Υποενότητα 1 - Ταυτότητα πρεσβευτή
- » Υποενότητα 2 - Δημιουργία κινήτρων σε μια ομάδα
- » Υποενότητα 3 - Αναγνώριση της διαφοράς στον αντίκτυπο μεταξύ προσωπικής και συλλογικής δράσης
- » Υποενότητα 4 - Κάντε τη φωνή σας να ακουστεί
- » Υποενότητα 5 - Πώς να επικοινωνούμε για την κλιματική αλλαγή
- » Υποενότητα 6 - Δημιουργία πρότυπου για την αντιμετώπιση τοξικών αντεπιχειρημάτων

Ενότητα 3: Παιχνιδοποίηση και πώς να χρησιμοποιήσετε την πλατφόρμα

Η παιχνιδοποίηση είναι γνωστή ως η πρακτική της προσθήκης στοιχείων παιχνιδιού σε ένα πλαίσιο που δεν είναι παιχνίδι. Η ενότητα 3 εστιάζει στην παιχνιδοποίηση και στα οφέλη από την ενσωμάτωση στοιχείων παιχνιδιού στην εργασία με τους νέους.

Αυτή η ενότητα περιλαμβάνει επίσης οδηγίες για το πώς να χρησιμοποιήσετε την πλατφόρμα SLACC, για να αποκτήσετε γνώσεις σχετικά με τις ψευδείς ειδήσεις και την κλιματική αλλαγή.

Οι στόχοι αυτής της ενότητας είναι:

- » Να διδάξει τα βασικά της πρακτικής της παιχνιδοποίησης
- » Να παρέχει πρακτικά εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι εργαζόμενοι σε θέματα νεολαίας με τους νέους
- » Να καθοδηγήσει τους χρήστες στη χρήση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας SLACC

Η ενότητα 3 περιλαμβάνει 5 υποενότητες:

- » Υποενότητα 1 - Τι είναι η παιχνιδοποίηση και ποια είναι τα οφέλη της
- » Υποενότητα 2 - Πλατφόρμα SLACC
- » Υποενότητα 3 - Εκμάθηση με κουίζ
- » Υποενότητα 4 - Ομότιμη μάθηση
- » Υποενότητα 5 - Πώς να χρησιμοποιήσετε την εφαρμογή SLACC

Ενότητα 4: Μεταφορά - Πώς να εφαρμόσετε την προσέγγιση SLACC στο δικό σας πλαίσιο

Αυτή η ενότητα παρέχει στους εργαζόμενους σε θέματα νεολαίας εργαλεία και γνώσεις για την εφαρμογή της μεθοδολογίας SLACC στο δικό τους πλαίσιο. Οι μη τυπικές δραστηριότητες μπορούν να προσαρμοστούν για διαφορετικές συνθήκες και περιβάλλοντα.

Ο στόχος της ενότητας 4 είναι:

- » Να προσαρμόσει τη μεθοδολογία SLACC σε διαφορετικά πλαίσια
- » Να αυξήσει την ευαισθητοποίηση των νέων σχετικά με τα περιβαλλοντικά ζητήματα και την κλιματική αλλαγή
- » Να αυξήσει την κριτική σκέψη των νέων με την αποδόμηση των ψευδών ειδήσεων
- » Να παρέχει εργαλεία για την πιλοτική δοκιμή

Η ενότητα 4 περιλαμβάνει 3 υποενότητες:

- » Υποενότητα 1 - Πώς να εφαρμόσετε την προσέγγιση SLACC στο δικό σας πλαίσιο
- » Υποενότητα 2 - Πώς να δημιουργήσετε σχέδια μάθησης - Σχέδιο δράσης
- » Υποενότητα 3 - Ευκαιρίες χρηματοδότησης για τοπικά έργα

Η πιλοτική φάση σε κάθε χώρα

Η φάση της πιλοτικής εφαρμογής είναι ένα κρίσιμο βήμα στη διαδικασία. Κάθε εταίρος διοργάνωσε μία ή περισσότερες συνεδρίες με σκοπό να δοκιμάσει το υλικό SLACC με νέους, εκπαιδεύοντάς τους να γίνουν ενεργοί πρεσβευτές της κλιματικής αλλαγής. Το να είσαι πρεσβευτής του κλίματος σημαίνει να είσαι προαγωγός της ενάρετης συμπεριφοράς, όταν συμβαίνει να συναντάς ψεύτικες ειδήσεις για την κλιματική αλλαγή, να έχεις μια κριτική ματιά στις πληροφορίες, να καταλαβαίνεις αν οι πληροφορίες έχουν κατασκευαστεί ή αλλοιωθεί με κάποιο τρόπο.

Η εφαρμογή προσαρμόστηκε ανάλογα με τις ανάγκες των διαφόρων πλαισίων. Διοργανώθηκαν διάφορες συνεδρίες για νέους ηλικίας 18 έως 30 ετών από τον Μάιο έως τον Ιούλιο του 2023 στη Γερμανία, την Αυστρία, την Ιταλία, τη Βουλγαρία, την Κύπρο και τη Σλοβενία στις οποίες συμμετείχαν συνολικά 127 νέοι από διαφορετικά περιβάλλοντα. Στην πιλοτική εφαρμογή συμμετείχαν και εργαζόμενοι σε θέματα νεολαίας, φοιτητές, ακτιβιστές, εθελοντές, μετανάστες και νέοι με λιγότερες ευκαιρίες. Οι συμμετέχοντες διαφοροποιήθηκαν επίσης ανάλογα με τις προηγούμενες γνώσεις τους και το ενδιαφέρον τους για το θέμα.

Σε αυτή την παράγραφο, θα παρουσιάσουμε σύντομα την πιλοτική εφαρμογή σε κάθε χώρα εταίρο και θα προσφέρουμε ορισμένες συστάσεις και συμβουλές για την καλύτερη διαμόρφωση των συνεδριών, λαμβάνοντας υπόψη τα διαφορετικά πλαίσια.

Το BUPNET διοργάνωσε τις συνεδρίες σε συνεργασία με την Flause, έναν οργανισμό που διοργανώνει εκδηλώσεις και πολιτιστικά έργα, αλλά κυρίως προσφέρει στους νέους νέες ευκαιρίες και έναν χώρο όπου μπορούν να δραστηριοποιηθούν και να βελτιώσουν τις οργανωτικές τους δεξιότητες.

Το πλεονέκτημα αυτής της εκδήλωσης ήταν ότι διοργανώθηκε σε έναν χώρο που συνήθως επισκέπτονται οι ίδιοι οι νέοι. Η ιδέα να πάει κανείς στους νέους, στο φυσικό τους «περιβάλλον» διασφάλισε την επιτυχία μέσα σε ένα χαλαρό και συμπεριληπτικό περιβάλλον.

Σίγουρα η χρήση του εργαλείου “SkillsSpider” βοήθησε τους νεαρούς συμμετέχοντες να εξερευνήσουν τις δεξιότητες που απαιτούνται για να είναι κανείς καλός πρεσβευτής του κλίματος και το τελικό γραφικό αποτέλεσμα ήταν πολύ εντυπωσιακό και προκάλεσε μεγάλο ενδιαφέρον.

Προτάθηκαν διάφορες δραστηριότητες του SLACC, όπως το “Κουίζ της NASA”, η “Συστημική σκέψη”, ο “Τέλεια πρεσβευτής”, το “Word Café”, ο “Ιδανικός πράσινος κόσμος” και το “Πες την ιστορία σου” και όλες τους απασχόλησαν και κράτησαν την προσοχή της ομάδας. Στην πραγματικότητα, παρόλο που όλοι οι συμμετέχοντες γνώριζαν ήδη καλά την ύπαρξη ψευδών ειδήσεων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, η συζήτηση μεταξύ συνομηλίκων και η χρήση δημιουργικών παιγνιδιών εργαλείων, τους έκανε να συνειδητοποιήσουν τις δικές τους δεξιότητες και τη δυνατότητα να έρχονται αντιμέτωποι με ανθρώπους που δεν μοιράζονται την ίδια σκέψη.

ΑΥΣΤΡΙΑ - die Berater

Η Die Berater διοργάνωσε την εφαρμογή στις εγκαταστάσεις του κολεγίου νεολαίας στη Βιέννη. Συμμετείχαν είκοσι φοιτητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο, οι οποίοι πρόκειται να εγγραφούν στο πανεπιστήμιο. Η ιδιαιτερότητα αυτής της συνάντησης ήταν το γεγονός ότι οι συμμετέχοντες, προερχόμενοι από πολύ διαφορετικό γλωσσικό υπόβαθρο, είχαν περιορισμένη γνώση των γερμανικών και των αγγλικών, των γλωσσών που μιλούσαν οι εκπαιδευτές της συνάντησης. Παρόλα αυτά, η ύπαρξη μιας πανεπιστημιακής αίθουσας εξοπλισμένης με υπολογιστές επέτρεψε τη διεξαγωγή της συνεδρίας και την επιτυχή μετάδοση ενδιαφέρουσας πληροφορίας στην τάξη. Σε αυτή την περίπτωση, είχε προγραμματιστεί να χρησιμοποιηθεί η ηλεκτρονική πλατφόρμα ως μέσο μάθησης από ομότιμους, αλλά η ημερήσια διάταξη έπρεπε να αλλάξει, ώστε να μπορούν όλοι να ευθυγραμμιστούν με την ίδια γλώσσα. Στην πραγματικότητα, είναι σκόπιμο να χρησιμοποιούνται οπτικές ή εύκολα μεταφράσιμες δραστηριότητες σε αυτού του είδους τα πλαίσια. Για τον λόγο αυτό, μία από τις δραστηριότητες που προτάθηκαν ήταν η δραστηριότητα με τίτλο «Αληθινή ή πλαστή», η οποία απαιτούσε από τους συμμετέχοντες να αναγνωρίσουν την πραγματική εικόνα μεταξύ της αυθεντικής και της επεξεργασμένης με τη χρήση του photoshop.

ΙΤΑΛΙΑ - CESIE

Το CESIE διοργάνωσε την πιλοτική εφαρμογή σε συνεργασία με τη Σχολή Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου του Παλέρμο. Οι φοιτητές που συμμετείχαν στις δραστηριότητες ήταν περίπου είκοσι και παρόλο που παρακολουθούσαν το ίδιο πρόγραμμα σπουδών, προέρχονταν από διαφορετικά μέρη της Σικελίας, τόσο από τις πόλεις όσο και από τις αγροτικές περιοχές. Οι εκπαιδευτές του CESIE ξεκίνησαν με μια δραστηριότητα

εξοικείωσης, για να δημιουργήσουν ένα καλύτερο μη τυπικό περιβάλλον, το οποίο ήταν απαραίτητο για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων. Αυτό βοήθησε πολύ στη δημιουργία ενός «ασφαλούς» χώρου όπου ο καθένας μπορούσε να εκφράσει τη γνώμη του.

Μεταξύ των προτεινόμενων δραστηριοτήτων, αυτή που είχε τη μεγαλύτερη επιτυχία ήταν ο «υπολογιστής αποτυπωμάτων». Συγκεκριμένα, η δραστηριότητα αυτή αφορούσε τη διεξαγωγή ενός τεστ στο οποίο εισήγαγε κάποιος τις συνήθειές του, για να πάρει το αποτέλεσμα της επίδρασης που έχει στον πλανήτη. Η άσκηση ενέπλεξε όλη την ομάδα με απίστευτο τρόπο και αποτέλεσε αφορμή, για να μοιραστούν καλές συνήθειες ή σκέψεις που προέκυπταν από το αποτέλεσμα, το οποίο, σε πολλές περιπτώσεις, έγινε αντιληπτό ως αποπροσανατολιστικό. Ορισμένοι συμμετέχοντες, μάλιστα, θεωρούσαν τους εαυτούς τους πολύ πιο «βιώσιμους» από ό,τι ήταν στην πραγματικότητα, και το να βλέπουν την όχι και τόσο βιώσιμη συμπεριφορά τους καταγεγραμμένη ήταν ένα πολύ σημαντικό ερέθισμα.

Η δραστηριότητα «Μύθος ή Γεγονός» ήταν επίσης αρκετά επιτυχημένη, καθώς προτάθηκε ως παιχνίδι και πρόκληση, καλώντας τους συμμετέχοντες να κινηθούν στην αίθουσα προκειμένου να φτάσουν στην απάντηση που τους αρέσει περισσότερο στον χώρο.

Στη συνέχεια, συζητήθηκαν οι δεξιότητες που πρέπει να έχει ένας πρεσβευτής του κλίματος και η μεθοδολογία μάθησης από ομότιμους, ενώ οι συμμετέχοντες προετοίμασαν και ένα κουίζ που θα πρότειναν στην υπόλοιπη ομάδα. Το πλεονέκτημα της ύπαρξης μιας ομάδας της οποίας τα μέλη γνωρίζονται ήδη λίγο μεταξύ τους ήταν εξαιρετικά χρήσιμο για την καθιέρωση μιας υγιούς και εμπλουτισμένης συζήτησης, καθώς υπήρχε ένας ασφαλής χώρος από την αρχή.

Ο οργανισμός CATRO διοργάνωσε δύο ξεχωριστές συνεδρίες σε δύο διαφορετικές πόλεις, προκειμένου να δοκιμάσει όσο το δυνατόν περισσότερες δραστηριότητες SLACC σε διαφορετικές ομάδες. Η πρώτη διοργανώθηκε στη Σόφια σε συνεργασία με έναν καθηγητή του Πανεπιστημίου για την Παγκόσμια Οικονομία και την οργάνωση AIESEC, ενώ η δεύτερη διοργανώθηκε στην Τριάβνα από μια συνεργαζόμενη ΜΚΟ - "Future World".

Στην πρώτη συνάντηση συμμετείχε μια μικρή ομάδα νέων (11), οι περισσότεροι από τους οποίους ήταν μαθητές σε μια τάξη με την ονομασία "Πράσινη Διαχείριση" και άλλοι ήταν εθελοντές του IESEC. Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες δεν ήταν πραγματικά εξοικειωμένοι με την έννοια της μη τυπικής εκπαίδευσης, οπότε τους άρεσε πραγματικά να μαθαίνουν σε αυτό το διαφορετικό περιβάλλον. Αυτό ήταν το μεγαλύτερο σημείο αναφοράς γι' αυτούς - ότι μπορείς να μάθεις με έναν ανεπίσημο και διασκεδαστικό τρόπο. Μάλιστα δήλωσαν ότι αυτό το εργαστήριο ήταν σαν «ανάσα φρέσκου αέρα» γι' αυτούς, καθώς ήταν πολύ διαφορετικό από τις συνήθεις δραστηριότητες της τάξης τους στο πανεπιστήμιο.

Το εργαστήριο ανέδειξε για άλλη μια φορά τη σημασία και τον επείγοντα χαρακτήρα του θέματος γι' αυτούς, αλλά κυρίως τους έκανε να συνειδητοποιήσουν ότι μπορούν και οι ίδιοι να γίνουν πρεσβευτές και ότι αυτός ο ρόλος δεν είναι τόσο απαιτητικός και τυπικός, όπως μπορεί να ακούγεται. Η άσκηση των προσωπικοτήτων των πρεσβευτών του κλίματος βοήθησε πολύ σε αυτό. Άλλες δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν με αυτή την ομάδα ήταν η Καρτ ποστάλ από το μέλλον, το κουίζ της NASA και το δέντρο ικανοτήτων.

Η δεύτερη συνάντηση οργανώθηκε από τους εργαζόμενους σε θέματα νεολαίας από την Ένωση

“Future World”, οι οποίοι συμμετείχαν στην εκπαίδευση SLACC για εκπαιδευτές που πραγματοποιήθηκε στο Παλέρμο. Η ομάδα αυτή ήταν διεθνώς ποικιλόμορφη και αποτελούμενη από 15 νέους ηλικίας 18 έως 25 ετών. Υπήρχαν φοιτητές και καθηγητές από τη Βουλγαρία, καθώς και μερικοί εθελοντές από την Αίγυπτο, την Ουκρανία, την Ιταλία, τη Γεωργία, οι οποίοι ήρθαν στη Βουλγαρία ως εθελοντές της ESC. Επρόκειτο να οργανώσουν οικολογικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες για παιδιά και νέους για το καλοκαίρι, οπότε οι δραστηριότητες του SLACC ήρθαν πάνω στην ώρα ως πηγή έμπνευσης και ιδεών γι’ αυτούς. Οι εκπαιδευτές δοκίμασαν τον Υπολογιστή Αποτυπώματος και το World Café, δίνοντας έμφαση στις συζητήσεις απολογισμού μετά. Το πλεονέκτημα σε αυτό το εργαστήριο ήταν η ευκαιρία σύγκρισης της κατάστασης με τις ψευδείς ειδήσεις και τα ψέματα για το κλίμα στις διάφορες χώρες.

ΚΥΠΡΟΣ - CARDET

Το CARDET διοργάνωσε την πιλοτική εφαρμογή με 20 νέους, σε συνεργασία με το Πολιτιστικό Εργαστήριο Αγίων Ομολογητών. Η συνεδρία πραγματοποιήθηκε τόσο σε εσωτερικό χώρο, όπου χρειάστηκε προβολέας για υλικοτεχνικά θέματα, όσο και σε εξωτερικό χώρο, όπου έγιναν οισυζητήσεις. Η ομάδα ήταν πολύετερογενής, αλλά το γλωσσικό εμπόδιο δεν αποτέλεσε πρόβλημα, καθώς όλοι μιλούσαν άπταιστα αγγλικά. Αυτό ήταν σίγουρα ένα στοιχείο που βοήθησε τη συζήτηση στην ομάδα.

Οι δραστηριότητες που λειτούργησαν πολύ καλά και εκτιμήθηκαν ιδιαίτερα ήταν το «Αυθεντικό ή Πλαστό» και η «Κατηγοριοποίηση των Ψευδών Ειδήσεων».

Το εργαστήριο ολοκληρώθηκε με περιήγηση στην πλατφόρμα του έργου, αλλά η συζήτηση συνεχίστηκε, με τους νέους να εκφράζουν απόψεις για την επίλυση του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής.

Ο οργανισμός PiNA διοργάνωσε τρεις συνεδρίες. Η πρώτη ήταν μέρος της διεθνούς κατάρτισης που διοργάνωσε η οργάνωση NoExcuse, και συμμετείχαν 18 νέοι, μεταξύ των οποίων φοιτητές, ακτιβιστές και εργαζόμενοι στη νεολαία, από τη Βοσνία, τη Σερβία και το Μαυροβούνιο.

Οι εκπαιδευτές της PiNA πρότειναν διάφορες δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια του έργου, όπως ο “Υπολογιστής αποτυπώματος”, το “World Café”, η “Ενεργός ακρόαση”, ο “Πρεσβευτής του κλίματος” και το “Σχέδιο δράσης”. Κατά τη διάρκεια της συνεδρίας, οι νέοι πρώτα διερεύνησαν τον αντίκτυπο των καθημερινών τους δραστηριοτήτων και στη συνέχεια συζήτησαν τι παρακινεί τους ανθρώπους να δράσουν και τι μπορούμε να κάνουμε για να τους παρακινήσουμε. Στη συνέχεια επικεντρώθηκαν στο τι σημαίνει να είσαι ιδανικός πρεσβευτής του κλίματος και στην προετοιμασία ενός σχεδίου δράσης, για να χρησιμοποιήσουν τις γνώσεις που απέκτησαν στο τοπικό τους περιβάλλον.

Η ανομοιογένεια της ομάδας επέτρεψε στους συμμετέχοντες να συζητήσουν τις διαφορετικές εμπειρίες στις χώρες τους και να ανταλλάξουν ορισμένες καλές πρακτικές. Είχαν μεγάλο κίνητρο να χρησιμοποιήσουν τις νεοαποκτηθείσες γνώσεις στην εργασία τους για να έχουν θετικό αντίκτυπο στην τοπική τους κοινότητα.

Το δεύτερο εργαστήριο απευθυνόταν σε νέους από μη προνομιούχα περιβάλλοντα, οι οποίοι συμμετείχαν στις δραστηριότητες της PUM-o, μιας οργάνωσης που παρέχει σχολική υποστήριξη και διοργανώνει μαθήματα κατάρτισης με στόχο την απόκτηση νέων δεξιοτήτων, χρήσιμων για την εύρεση εργασίας. Κατά τη διάρκεια της συνεδρίας, οι εκπαιδευτές χρησιμοποίησαν τον “Υπολογιστή αποτυπώματος” και τον “Πρεσβευτή του κλίματος”, για να παρακινήσουν τους νέους να

προβληματιστούν σχετικά με τον αντίκτυπό τους στο περιβάλλον. Η συζήτηση που ακολούθησε ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα και προβλημάτισε τους συμμετέχοντες σχετικά με τις καθημερινές συνήθειες που πρέπει να αλλάξουν, προκειμένου να έχουν λιγότερο ρυπογόνο αντίκτυπο. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες εντυπωσιάστηκαν πολύ από την άτυπη προσέγγιση που χρησιμοποιείται στη μεθοδολογία SLACC.

Η τρίτη συνεδρία διοργανώθηκε για μαθητές γυμνασίου. Στην πρώτη δραστηριότητα "Κουίζ NASA" οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν σχετικά με τις αιτίες και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και επέδειξαν καλές γνώσεις. Μετά συμμετείχαν στις ασκήσεις "Υπολογιστής αποτυπώματος" και "Πρεσβευτής του κλίματος". Αυτές οι δύο δραστηριότητες χρησιμοποιήθηκαν για να ξεκινήσει η συζήτηση σχετικά με τον αντίκτυπο ενός ατόμου και τη σημασία της ενεργού στόχευσης του κλιματικού ζητήματος στην τοπική κοινότητα.

Συστασεις

Με βάση τις πιλοτικές δραστηριότητες με τη χρήση της προσέγγισης SLACC, συγκεντρώσαμε ορισμένες συστάσεις για τους μελλοντικούς χρήστες. Αυτές θα σας βοηθήσουν να εφαρμόσετε την προσέγγιση SLACC στα δικά σας πλαίσια με νέους ανθρώπους και να επιτύχετε καλά μαθησιακά αποτελέσματα όταν εργάζεστε με μύθους για την κλιματική αλλαγή.

1. Συμμετοχή

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα ήταν η συμμετοχή αρκετών νέων στην πιλοτική εφαρμογή. Η φάση της πιλοτικής εφαρμογής πραγματοποιήθηκε στο τέλος του ακαδημαϊκού έτους και κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, περίοδο που οι νέοι είναι λιγότερο προετοιμασμένοι να συμμετάσχουν σε τέτοιες δραστηριότητες.

Για να μπορέσουν να εξασφαλίσουν συμμετοχή, ορισμένοι εταίροι αποφάσισαν να συνεργαστούν με οργανώσεις που εργάζονται συνεχώς με νέους, ώστε να έχουν ήδη μια καλά αναπτυγμένη ομάδα χρηστών. Με αυτόν τον τρόπο, ήταν ευκολότερο να συγκεντρωθεί μεγαλύτερος αριθμός νέων.

Συνιστάται επίσης η σύναψη συνεργασίας με έναν οργανισμό που εργάζεται άμεσα με νέους, καθώς θα είστε σε θέση να γνωρίζετε τον αριθμό των συμμετεχόντων, το ιστορικό τους και το κατά προσέγγιση επίπεδο γνώσεων τους. Η γνώση των ομάδων-στόχων είναι απαραίτητη, διότι για την επιτυχή ένταξη των συμμετεχόντων πρέπει να ανταποκριθείτε στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους. Είναι επίσης απαραίτητο να προσαρμόσετε τη συνεδρία, επιλέγοντας ανάλογα τη μεθοδολογία.

2. Δέσμευση των συμμετεχόντων

Κατά τη διάρκεια της πιλοτικής εφαρμογής, όλοι οι εταίροι διαπίστωσαν ότι για την επιτυχή συμμετοχή των νέων συνιστάται η δημιουργία μιας ανεπίσημης ατμόσφαιρας όπου θα αισθάνονται ελεύθεροι να μιλήσουν και να μοιραστούν τις απόψεις τους. Μια τέτοια ατμόσφαιρα μπορεί να δημιουργηθεί με την επιλογή των χρησιμοποιούμενων μεθοδολογιών, με την κατάλληλη επικοινωνία ή με τη διαμόρφωση του χώρου στον οποίο θα πραγματοποιηθεί η κατάρτιση.

Είναι καλή πρακτική να αποφεύγεται η μετωπική διάταξη της τάξης. Προτιμάται να κάθεται σε κύκλο, καθώς μια τέτοια διάταξη ενθαρρύνει τη συμπερίληψη και τη συμμετοχή όλων. Έτσι, όταν αναζητάτε έναν κατάλληλο χώρο για τη διεξαγωγή μιας συνεδρίας, θα πρέπει να έχετε υπόψη σας εάν η αίθουσα μπορεί να διαμορφωθεί. Φυσικά, θα πρέπει να ελέγξετε αν είναι διαθέσιμες όλες οι υποδομές που χρειάζεστε, όπως υπολογιστές, βιντεοπροβολείς, καλή σύνδεση στο διαδίκτυο κ.λπ. Επίσης, η “ατμόσφαιρα” του χώρου θα πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο ευνοϊκή για τους νέους.

Συνιστάται να ξεκινήσετε τη συνεδρία με μια δραστηριότητα εξοικείωσης, ακόμη και αν οι συμμετέχοντες γνωρίζονται ήδη μεταξύ τους. Αυτό είναι σημαντικό για τη χαλάρωση των συμμετεχόντων και την προετοιμασία τους για τη μαθησιακή εμπειρία. Είναι επίσης χρήσιμο να επιλέξετε μια δυναμική δραστηριότητα, ώστε οι συμμετέχοντες να βιώσουν τη θετική επίδραση της κίνησης στις εγκεφαλικές λειτουργίες. Μην ξεχνάτε κάποιες σύντομες δραστηριότητες ενεργοποίησης, στη μέση της συνεδρίας ή μετά το διάλειμμα για καφέ, οι οποίες βοηθούν όταν η συγκέντρωση πέφτει ή όταν οι συμμετέχοντες είναι κουρασμένοι. Οι εντατικές πολύωρες συνεδρίες μπορεί να είναι κουραστικές για τους συμμετέχοντες, γι’ αυτό πρέπει να υπάρχουν ενδιάμεσα διαλείμματα.

Σε διάφορες συνεδρίες τονίστηκε επίσης η σημασία της ανεπίσημης και χαλαρής επικοινωνίας. Οι νέοι θα αισθάνονται πιο άνετα και θα επιθυμούν ευκολότερα να συμμετάσχουν στη συζήτηση.

Ένας από τους νέους που προέρχονται από μειονεκτικές περιοχές, ο οποίος παρακολούθησε τη συνεδρία στη Σλοβενία, ευχαρίστησε τους εκπαιδευτές λέγοντας: «Μου άρεσαν πολύ οι δραστηριότητες, επειδή μάθαινα από τους φίλους μου!»

Η ύπαρξη μικρών ομάδων θα διευκολύνει τη δημιουργία της κατάλληλης ατμόσφαιρας, στην οποία ο καθένας θα έχει την ευκαιρία να εκφραστεί και να ακουστεί προσεκτικά. Θα πρέπει να ενθαρρύνεται η ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών, η καλύτερη σύνδεση με το θέμα και την υπόλοιπη ομάδα, η δημιουργία χώρου για μια υγιή συζήτηση, επιτρέποντας στους συμμετέχοντες να εκφράσουν τις προτιμήσεις τους χωρίς τον φόβο της κρίσης.

Για τον λόγο αυτό, η ύπαρξη χρόνου είναι ζωτικής σημασίας στο τέλος των συνεδριών.

Μεθοδολογίες

Η επιλογή της σωστής μεθοδολογίας είναι, όπως αναφέρθηκε, υποχρεωτική για μια επιτυχημένη κατάρτιση. Οι μεθοδολογίες που είχαν επιλεγεί και αναπτυχθεί προσεκτικά στο πλαίσιο του έργου και τις οποίες μπορείτε να βρείτε στην εκπαιδευτική μας πλατφόρμα είναι κατάλληλες για την προσέγγιση των νέων και την ενθάρρυνση μιας κριτικής συζήτησης σχετικά με τις ψευδείς ειδήσεις στον τομέα της κλιματικής αλλαγής.

Ωστόσο, πολλές από τις δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν είναι οριζόντιες, οπότε μπορούν να προσαρμοστούν για πολλά άλλα διαφορετικά περιεχόμενα. Η χρήση της προσέγγισης SLACC, δηλαδή της παιχνιδοποίησης, της μάθησης μεταξύ ομοτίμων και της μη τυπικής εκπαίδευσης, έχει αποδειχθεί εξαιρετικά αποτελεσματική για την προσέγγιση των νέων και την ενθάρρυνση της κριτικής συζήτησης. Τα αποτελέσματα ήταν ιδιαίτερα εμφανή σε ιδρύματα όπου δεν είναι ευρέως παρούσα η συγκεκριμένη μεθοδολογία, όπως τα πανεπιστήμια ή τα σχολεία. Ως εκ τούτου, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι ένας από τους εκπαιδευτές από τη Βουλγαρία δήλωσε: «Πείστηκα για άλλη μια φορά για τη δύναμη της μη τυπικής εκπαίδευσης και ότι είναι το κλειδί για την ανάπτυξη των νέων ως ακτιβιστών/πρεσβευτών για οποιοδήποτε θέμα. Το θέμα της κλιματικής αλλαγής είναι πολύ σημαντικό για τους νέους σήμερα. Είχαμε την αίσθηση ότι οι μαθητές απόλαυσαν πολύ το εργαστήριο και εκτίμησαν τον χώρο που τους δόθηκε για να μοιραστούν τις σκέψεις και τις απόψεις τους για το θέμα αυτό».

Ωστόσο, το υλικό που έχετε προετοιμάσει θα πρέπει να χρησιμοποιείται με σύνεση. Πρέπει να γνωρίζετε ακριβώς ποια ομάδα-στόχος θα λάβει μέρος στις συνεδρίες. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, στην πιλοτική εφαρμογή δεν συμμετείχαν μόνο νέοι φοιτητές ή εργαζόμενοι στον τομέα της νεολαίας, αλλά και νέοι μετανάστες ή νέοι με ευαίσθητες καταστάσεις ζωής, για τους οποίους πρέπει να επιλεγούν συγκεκριμένες μέθοδοι.

Είναι σκόπιμο να έχετε εναλλακτικό σχέδιο, για να αντιμετωπίσετε απρόβλεπτες καταστάσεις χωρίς απογοήτευση. Σε περίπτωση γλωσσικών εμποδίων, μπορείτε να επιλέξετε δραστηριότητες που χρησιμοποιούν εικόνες, τη γλώσσα του σώματος και που ενθαρρύνουν άλλες μορφές έκφρασης. Είναι ζωτικής σημασίας η επιλογή των μέσων έκφρασης που είναι καταλληλότερα για την ομάδα-στόχο και η σωστή μεθοδολογία.

Αν επιλέξετε δραστηριότητες που απαιτούν τεχνολογία, μην ξεχάσετε να ελέγξετε εκ των προτέρων αν όλα λειτουργούν σωστά.

Ένα άλλο σημείο που πρέπει να έχετε κατά νου είναι η σωστή ισορροπία μεταξύ θεωρίας και πρακτικής. Είναι σίγουρα σημαντικό να αισθάνονται οι νέοι ότι συμμετέχουν στην εκπαίδευση, αλλά δεν πρέπει να ξεχνάμε και το θέμα που θέλουμε να παρουσιάσουμε. Κατά τη διάρκεια της πιλοτικής φάσης είχε παρατηρηθεί ότι, ακόμη και αν σήμερα οι νέοι είναι πολύ πιο ευαισθητοποιημένοι σχετικά με τα θέματα της κλιματικής αλλαγής, εξακολουθούν να στερούνται γνώσεων. Για τον λόγο αυτό, είναι επιτακτική ανάγκη να δώσετε προσοχή και στο περιεχόμενο.

Οι προαναφερθείσες συστάσεις θα βοηθήσουν στην εφαρμογή της προσέγγισης SLACC, λαμβάνοντας υπόψη την προηγούμενη εμπειρία άλλων εκπαιδευτών και συντονιστών που την έχουν ήδη εφαρμόσει.

Οι νέοι θέλουν να ακουστούν, να συμμετέχουν και αυτές οι δραστηριότητες τους δίνουν τη δυνατότητα να το κάνουν. Στο πλαίσιο των πιλοτικών δοκιμών, υπήρξαν πολύ θετικές αντιδράσεις. Οι νέοι συνειδητοποίησαν τι είδους επιρροή έχουν, τόσο με αρνητικό όσο και με θετικό τρόπο, στον πλανήτη Γη. Έτσι, πολλοί έδειξαν κίνητρο για άμεση δράση. Τονίστηκε η ανάγκη για δράση και δόθηκαν στους νέους εργαλεία και κίνητρα για να γίνουν πρεσβευτές του κλίματος. Έμαθαν επίσης τη σημασία της συλλογικής δράσης και ότι ο ιδανικός πρεσβευτής δεν είναι ένα άτομο, αλλά πολλά που συμπληρώνουν και υποστηρίζουν ο ένας τον άλλον και αλλάζουν τον κόσμο βήμα προς βήμα. Και όπως επεσήμανε ένας από τους συμμετέχοντες: "Τώρα συνειδητοποίησα για πρώτη φορά τι δυνατότητες έχουμε εδώ στην ομάδα".

Συμπέρασμα

Κυκλοφορούν πολλές παραπληροφορήσεις στο διαδίκτυο σχετικά με την κλιματική αλλαγή και ακόμη και σήμερα η κοινή γνώμη διχάζεται σχετικά με το θέμα αυτό, το οποίο βρίσκεται όλο και περισσότερο στο επίκεντρο της δημοσιότητας.

Οι νέοι πρέπει να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στον περιορισμό της ζημίας από την παραπληροφόρηση σχετικά με την κλιματική αλλαγή. Η κριτική θεώρηση των ειδήσεων είναι ένα κρίσιμο σημείο, αν σκεφτεί κανείς τις βλαβερές συμπεριφορές που προκύπτουν από τέτοιες αναληθείς ειδήσεις.

Η ύπαρξη μιας μεθοδολογίας δοκιμασμένης σε νέους ανθρώπους, χρησιμοποιώντας πρακτικές μη τυπικής εκπαίδευσης, αποτελεί αφετηρία για τους εκπαιδευτικούς και τους λειτουργούς νεολαίας που θέλουν να ασχοληθούν με το θέμα, ώστε να μιλήσουν την ίδια γλώσσα με τους νέους.

Η μεθοδολογία SLACC μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διαφορετικά πλαίσια, με διαφορετικές ομάδες νέων και σε διαφορετικές χώρες.

Επιπλέον, ο παρών οδηγός προσφέρει χρήσιμες υποδείξεις και συστάσεις, για να προταθεί αυτή η προσέγγιση με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, αφού έχει δοκιμαστεί με διαφορετικές ομάδες-στόχους και σε διάφορα πλαίσια.

Η προσέγγιση SLACC μπορεί να δημιουργήσει υγιείς προβληματισμούς και συζητήσεις μεταξύ των νέων και ιδίως μεταξύ των νέων και των μεγαλύτερων γενεών, συμβάλλοντας στην ενίσχυση των εγκάρσιων ικανοτήτων και στην καθιέρωση βιώσιμων και ενάρετων συμπεριφορών.

Ένας γρήγορος οδηγός για ένα επιτυχημένο εργαστήριο

Προκλήσεις και απρόβλεπτες περιστάσεις	Συστάσεις
Εύρεση συμμετεχόντων	Συνεργαστείτε με έναν οργανισμό που εργάζεται άμεσα μαζί τους.
Γνώση της ομάδας-στόχου (αριθμός συμμετεχόντων, υπόβαθρο, ανάγκες και ενδιαφέροντα κ.λπ.)	Συνεργαστείτε μαζί τους ή προετοιμάστε ένα έντυπο εγγραφής
Εξασφάλιση ενδιαφέροντος των νέων	Δημιουργήστε ένα ανεπίσημο περιβάλλον, χρησιμοποιήστε πιο ανεπίσημη γλώσσα, χρησιμοποιήστε κάποια αστεία. Προετοιμάστε πιο παιχνιδιάρικες μεθοδολογίες.
Χαλάρωση συμμετεχόντων, ανάκτηση συγκέντρωσης	Ξεκινήστε την εκπαίδευση με μια δραστηριότητα εξοικείωσης και, αν χρειαστεί, προετοιμάστε μια δραστηριότητα που θα δώσει ενέργεια.
Οι νέοι θέλουν να ακουστούν	Χωρίστε την ομάδα σε μικρότερες υποομάδες, ώστε να μπορούν να συμμετέχουν όλοι. Δώστε αρκετό χρόνο στη συζήτηση. Είναι προτιμότερο να ακυρώσετε μια προγραμματισμένη δραστηριότητα παρά να διακόψετε τη συζήτηση.
Διαχείριση χρόνου	Να έχετε εναλλακτικό σχέδιο. Να είστε ευέλικτοι, προετοιμαστείτε να ακυρώσετε ή να προσθέσετε κάποιες δραστηριότητες αν χρειαστεί.
Κακές γλωσσικές δεξιότητες	Προετοιμάστε δραστηριότητες που ενθαρρύνουν άλλους τύπους έκφρασης
Τεχνολογία και τεχνικό ζήτημα	Ελέγξτε αν όλα λειτουργούν από προηγούμενος. Έχετε εναλλακτικές δραστηριότητες εκτός σύνδεσης

Πόροι

- » **Παράρτημα 1 - Διακρατική έκθεση έρευνας**
<https://slacc-project.eu/media/slacc-transnational-research-report-en.pdf>
- » **Παράρτημα 2 - Εκπαιδευτική εφαρμογή SLACC**
<https://slacc-project.eu/media/slacc-app-enrolment-tutorial-en.pdf>
- » **Παράρτημα 3 - Διαδικτυακή πλατφόρμα SLACC**
<https://slacc.dieberater.com/login/index.php>
- » **Παράρτημα 4 - Κατάλογος δικτυακών τόπων ελέγχου των γεγονότων**
<https://slacc-project.eu/media/annex-1-fact-checking-sites.pdf>

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

The logo for AFK consists of the letters 'AFK' in a bold, black, sans-serif font, followed by a horizontal line.

AFK / Γαλλία
associationafk.wixsite.com

DIE BERATER / Αυστρία
www.dieberater.com

CATRO / Βουλγαρία
catrobg.com

CESIE / Ιταλία
www.cesie.org

BUPNET / Γερμανία
www.bupnet.de

CARDET / Κύπρος
www.cardet.org

The logo for PINA consists of the word 'pina' in a bold, black, sans-serif font, with a dot above the 'i'.

PINA / Σλοβενία
www.pina.si

SLACC © 2022 is licensed under CC BY-NC-SA 4.0.
To view a copy of this license, visit:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (ΕΑΧΕΑ). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΕΑΧΕΑ δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Αριθμός έργου: 2021-1-FR02-KA220-YOU-000028761